

Trestná součinnost

Trestní právo I

jaro 2021

Přednáškou provází J. Provazník

Pojem trestné součinnosti

- Kvalifikovaná forma trestné činnosti
- Dva a více subjektů
- Společný trestný čin
- Propojenost objektivních a subjektivních stránek
- Trestná součinnost skutečná a zdánlivá

Formy trestné součinnosti skutečné

- Obecné

- spolupachatelství
- organizátorství, návod, pomoc
- spolčení, srocení

- Zvláštní

- některé další formy trestné součinnosti – hl. X, díl 8
- další skutkové podstaty ve zvl. č. TrZ - např. § 170 odst. 1,2 písm. a) – člen organizované skupiny, § 178 odst. 1,3 – nejméně se dvěma osobami
- trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 TrZ

- Instituty boje proti organizované kriminalitě

- účast na organizované zločinecké skupině – § 361 TrZ
- účast na teroristické skupině - § 321a

Hierarchie trestné součinnosti skutečné

- Subsidiarita „níže postavené“ formy součinnosti vůči té „výše postavené“
 - důvod vyloučení souběhu
 - Spolupachatelství
 - Organizátorství
 - Návod
 - Pomoc
 - Zvláštní formy trestné součinnosti
- Instituty boje proti organizované kriminalitě stojí „bokem“ této hierarchie

Spolupachatelství - § 23

- Dva a více **trestně odpovědných** pachatelů

- zásadně ne u vlastnoručních trestných činů
- jde-li o trestný čin se zúženým okruhem pachatelů, musí do něj patřit všichni spolupachatelé

- Společný úmysl

- spáchat trestný čin a zároveň spáchat jej ve spolupachatelství

- Společné jednání

- každý naplní všechny znaky objektivní stránky
- každý naplní jen některý z dílčích znaků objektivní stránky
- jednání každého je alespoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé články působí současně nebo postupně ve vzájemné návaznosti, směřují k přímému vykonání TČ a jen ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu

Spolupachatelství

Vina

- každý spolupachatel, jako kdyby čin spáchal sám
- „jeden za všechny a všichni za jednoho“

Exces jednoho ze spolupachatelů – vybočení z rámce společné dohody – odpovídá sám za to, co zaviněně způsobil, ostatní jen za trestnou činnost v rámci dohody

Trest

- každý sám za sebe
- obecná kritéria + jakou měrou jednání každého z nich přispělo ke spáchání
TČ

Účastenství v užším smyslu

- § 24 odst. 1 TZ – účastník na dokonaném TČ nebo jeho pokusu
 - nedojde-li ani k pokusu -> účastenství může být kvalifikováno jen jako příprava

- Formy účastenství
 - Organizátor (zosnoval nebo řídil)
 - Návodce (vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin)
 - Pomocník (umožnil nebo usnadnil jinému spáchání trestného činu)

- Zásada akcesority účastenství!!!
 - nikoli zásada osamostatnění – např. tr. zák. č. 86/1950 Sb.

Formy pomoci

- Demonstrativní výčet - § 24 odst. 1 písm. c) TrZ
 - opatření prostředků
 - odstranění překážek
 - vylákání poškozeného na místo činu
 - hlídání při činu
 - rada, utvrzování v předsevzetí
 - slib přispět po činu
 - etc.

Účastenství

Vina

- zásada akcesority

- užije se ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti hlavního pachatele, nestanoví-li trestní zákon jinak

Trest

- přihlédne se k významu a povaze účasti na spáchání trestného činu

- např. organizátorství vs. pomoc spočívající jen v usnadnění spáchání činu

Exces hlavního pachatele

- mezi skutkovými podstatami
 - účastník k základní, pachatel kvalifikovaná -> účastenství k základní
 - účastník ke kvalifikované, pachatel základní -> příprava ke kvalifikované a nelze-li účastenství k základní
- mezi trestnými činy lišícími se intenzitou
 - např. ublížení na zdraví vs. těžké ublížení na zdraví vs. vražda
 - účastník k méně závažnému, pachatel závažnější -> účastenství k méně závažnému
 - účastník k závažnějšímu, pachatel méně závažný -> příprava k závažnějšímu, nelze-li účastenství na méně závažném
- mezi trestnými činy lišícími se svou podstatou
 - účastník k méně závažnému, pachatel závažnější -> příprava k méně závažnému, jinak beztrestnost
 - účastník k závažnějšímu, pachatel méně závažný -> příprava k závažnějšímu, jinak beztrestnost

Zánik trestnosti účastníka

§24 odst. 3 dobrovolné upuštění od dalšího účastenství a

odstranění nebezpečí

nebo

učinění oznámení státnímu zástupci, policejnímu orgánu (voják může i nadřízenému) v době, kdy mohlo být nebezpečí

odstraněno

nezaniká TO účastníka za jiný trestný čin, který již účastenstvím spáchal

Zvláštní formy trestné součinnosti

- Hlava X, díl 8 zvl. části TrZ
- Podněcování - § 364
- Schvalování - § 365
- Nadržování - § 366
- Nepřekažení - § 367
- Neoznámení - § 368

Podněcování

□ Podněcování versus návod - *kdo veřejně podněcuje k*

trestnému činu

- konkrétní osobu k neurčitému trestnému činu
- neurčité osoby k určitému trestnému činu
- neurčité osoby k neurčitému trestnému činu

Schvalování

*kdo **veřejně** schvaluje spáchaný **zločin** nebo kdo **veřejně** vychvaluje pro zločin jeho **pachatele***

nebo

Kdo v úmyslu **projevit souhlas s trestným činem**

- pachatele nebo osobu jemu blízkou odmění nebo odškodní za trest
- na takovou odměnu nebo odškodnění pořádá sbírku

Schvalování je možné až **po spáchání činu**

- ev. po ukončení pokusu či přípravy, v nichž dále pachatel nepokračoval
- jinak jde zpravidla o pomoc

Nadržování

- *kdo pomáhá pachateli **trestného činu** v úmyslu umožnit mu, aby **unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření** nebo jejich **výkonu***
 - velmi široce vykládaná skutková podstata
 - v podstatě pokrývá stejné formy jednání, jako pomoc
 - připadá do úvahy až **po spáchání činu**
 - nesmí zde být předchozí domluva mezi pachatelem nadržování a pachatelem predikativního trestného činu -> realizace předem slíbené pomoci k činu konzumuje nadržování

Nepřekážení

- *Kdo se **hodnověrným způsobem** dozví, že **jiný připravuje či páchá** jeden z taxativního výčtu trestných činů a spáchání či přípravu nepřekazí...*
- beztrestnost, ohrozil-li by sebe či osobu blízkou či by sobě či osobě blízké přivodil riziko trestního stíhání
- překazit je možné i **oznámením** příslušným orgánům
 - jako u účastenství, přípravy či pokusu
- pravý omisivní delikt
 - povinnost konat založena přímo TrZ

Neoznámení

- obdobná formulace i důvody beztrestnosti jako u nepřekažení
- ve vztahu **k činu již spáchanému**
- užší** taxativní výčet trestných činů
- imunita**
 - advokáta a jeho zaměstnance v souvislosti s výkonem advokacie či právní praxe
 - duchovního registrované církve či náboženské společnosti v souvislosti s výkonem zpovědního či obdobného tajemství
 - osoby poskytující pomoc obětem u trestných činů obchodování s lidmi dle § 168 odst. 2 a zbavení osobní svobody
- imunitu nemá**
 - zdravotnický pracovník v souvislosti s lékařským tajemstvím
 - novinář v souvislosti s ochranou novinářského zdroje

Obecné formy trestné součinnosti zdánlivé

- chybí některý z pojmových znaků účastenství
- quasispolupachatelství
- quasiúčastenství *sui generis*
- souběžné (paralelní) pachatelství
- postupné (sukcesivní) pachatelství
- nepřímé pachatelství

Zvláštní formy trestné součinnosti zdánlivé

- Účastenství k něčemu, co samo o sobě trestné není
 - zásada akcesority účastenství by zde vylučovala trestní odpovědnost „účastníka“
- Např.
 - § 144/1 (účast na sebevraždě) – *jiného k sebevraždě pohne nebo jinému pomáhá*
 - § 161/1, § 162/1 (neoprávněné přerušování těhotenství) – *těhotné ženě pomáhá nebo svádí ... + § 163 – beztrestnost těhotné ženy*
 - § 189/1 (kuplířství) – *svede k provozování prostituce*
 - § 202/1 (svádění k pohlavnímu styku) + § 203 beztrestnost dítěte
 - § 287/1 (šíření toxikomanie) – *svádí ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo podporuje*
 - § 340/1 (organizování a umožnění nedovoleného překročení státních hranic) – *pro jiného organizuje nebo umožní nebo pomáhá ...*
 - § 341/1 (napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky) – *pomáhá jinému k neoprávněnému pobytu ...*

Organizovaná kriminalita

- organizovaný způsob spáchání značně zvyšuje společenskou škodlivost činu
- organizovaná kriminalita je proto na jedné straně velmi společensky škodlivá
 - zvyšuje efektivitu páchaní, následky, je zpravidla dlouhodobá atd.
- na straně druhé se její členové obtížně stíhají
 - typický je konspirativní charakter, přísný kodex mlčení, obtížné prokazování naplnění všech znaků trestného činu konkrétnímu pachateli atd.
- byl tak vytvořen soubor pragmatických institutů umožňujících účinný boj proti organizovanému zločinu

Instituty proti organizované kriminalitě

- Rovina trestní odpovědnosti
 - samostatné trestné činy dle § 312a TrZ a § 361 TrZ
 - kvalifikované skutkové podstaty operující s organizovanou skupinou
- Rovina trestních sankcí
 - spáchání trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny dle § 108 TrZ (přísnější trest)
 - přitěžující okolnost dle § 42 písm. o) TrZ
 - polehčující okolnost dle § 41 písm. m) TrZ
- Procesní rovina
 - institut spolupracujícího obviněného
 - motivace vypovídat proti ostatním příslušníkům organizované zločinecké skupiny
 - důsledky z hlediska právního následku – upuštění od potrestání dle § 46 odst. 2 TrZ, ukládání trestu pod dolní hranici trestní sazby dle § 58 odst. 4

Organizovaná zločinecká skupina

- účast trestná dle § 361 TrZ jako samostatný trestný čin
- spáchání ve prospěch OZS vyvolává obligatorní zvýšení horní hranice trestní sazby (§ 108 TrZ)
- legální definice § 129
 - společenství alespoň tří trestně odpovědných osob
 - vnitřní organizační struktura
 - rozdělení funkcí
 - dělba činností
 - zaměření na soustavné páchání trestné činnosti

Organizovaná skupina

- znak některých skutkových podstat
- menší míra organizovanosti a sofistikovanosti než u organizované zločinecké skupiny
 - sdružení více osob
 - dělba činností
 - plánovitost a koordinovanost
 - organizovaná skupina působící ve více státech = nejméně ve dvou státech včetně ČR (R34/2005)
- může mít i *ad hoc* charakter
- nevylučuje současné postižení jako pachatele činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 107 odst. 2 TrZ)

Pachatel TČ spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny

- legální definice v § 107:
- ten, kdo spáchal **úmyslný trestný čin**
 - jako člen zločinecké organizované skupiny
 - vědomě se členem organizované zločinecké skupiny
 - v úmyslu organizované zločinecké skupině napomáhat
- následkem je obligatorní zvýšení horní hranice trestní sazby

Účast na organizované zločinecké skupině

samostatný trestný čin dle § 361 TrZ

- založení organizované zločinecké skupiny
- účast na činnosti organizované zločinecké skupiny
- podpora organizované zločinecké skupiny

účinná lítost dle § 362

- učinil-li o organizované zločinecké skupině **oznámení** státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, **kdy nebezpečí**, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem **z jiného činu organizované zločinecké skupiny**, než je uveden v § 361, **mohlo být ještě odstraněno**.

beztrestnost agenta dle § 363

vylučuje postup dle § 108 TrZ

Teroristická skupina

- legální definice v §129a
- společenství nejméně tří osob
- trvalejší charakter
- dělba činností
- plánovitost, koordinovanost
- zaměření na vlastizradu spáchanou formou teroristického útoku nebo teroru (§ 309), TČ teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312)
- naplnění znaků nebrání použití ustanovení o organizované skupině nebo organizované zločinecké skupině; nepoužije se § 361 a 362.

Účast na teroristické skupině

- Samostatný trestný čin dle § 312a TrZ
- *Kdo založí teroristickou skupinu nebo kdo se činnosti teroristické skupiny účastní*
- Zvláštní ustanovení o účinné lítosti dle § 312b TrZ
- Beztrestnost agenta dle § 312c TrZ

To je vše, děkuji Vám za pozornost!